

Vernieuwing van de lokale democratie

De laatste jaren zijn burgers in toenemende vertrouwd geworden met het volgen van processen. Als je spullen die je koopt kan volgen tot aan het thuis bezorgen, waarom blijft het toch zo moeilijk om het democratische proces te volgen?

Als het om transparantie als marketinginstrument gaat is het makkelijk, maar transparantie van de lokale democratie heeft geen marketingafdeling. Deze taak ligt bij de griffie. Een lastige taak, want het belangrijkste gereedschap van zowel bestuurders als volksvertegenwoordigers voor hun werk is het anders, later, vroeger of niet presenteren van informatie.

Burgers hebben doorgaans geen boodschap aan, want dat is juist het 'politieke spelletje' waar ze hun buik vol van hebben. In reactie daarop kiest de burger ervoor er omheen te werken. Neem zelf het heft in handen! Er zijn volop initiatieven voor de publieke zaak die burgers enorm motiveren.

Vroeg of laat komt er een moment dat zo'n initiatief buiten de regelvrije speelruimte treedt: je mag naar hartelust bewustwording bevorderen, mensen en middelen bij elkaar brengen, zelfs een dienst of product zelf realiseren. Leef duurzaam, een sponsorloop, crowdfunding, samen energie produceren, de lijst is eindeloos.

Maar er zijn terreinen die politieke besluiten nodig hebben. Beslissingen over schaarste en regels bijvoorbeeld. Burgers vragen om steeds meer regels omdat in een beschaafd land het recht van de sterkste niet geldt. Er moeten afspraken gemaakt worden die uiteindelijk gehandhaafd worden door de enige dat mag. Het monopolie op geweld ligt bij de staat. Belasting innen en gevangenisstraffen of boetes uitdelen mogen burgers gelukkig niet.

Daarom is het nodig om die complexe wereld van de politiek een 'interface' te geven. Net zoals de meeste computergebruikers niet (meer) zelf programmeren of hun computer bouwen, kan je dat ook niet verwachten als het gaat om het maken van democratische afspraken.

Maar net zoals de software en hardware van computers wel transparant hoort te zijn voor een goede werking, zo hoort het ook transparant te zijn hoe onze democratie werkt. Meestal heb je het niet nodig, maar als zo'n moment komt moet je het deksel eraf kunnen schroeven of naar het onderwater-scherm met de code kunnen omschakelen.

Dit is vraaggestuurd, dus het is ook voor de hand liggend om de interface dat ook te laten zijn. Maar in tegenstelling tot producten die je als consument geniet gaat het hier om de publieke zaak, een zaak van ons allen. Om het democratische gehalte te garanderen en betrokkenheid te vergroten is het zaak om burgers te vragen als groep de vraag te stellen: een petitie. Gelukkig bestaat dit al als recht. Artikel 5 in de Grondwet geeft elke burger het petitierecht. Vandaag de dag is het mogelijk om alle ondertekenaars van een petitie te bereiken met het antwoord op de vraag. Dat was niet mogelijk voordat internet er was.

Het is zaak de griffie van de raad de transparantie te laten geven over onze democratie die nodig is om de werking te begrijpen en te controleren. Ondersteunt met verwijzingen naar bronnen volgt dan een antwoord dat duidelijk maakt welke keuzes zijn gemaakt, door wie en waarom. Aan de hand van een concrete vraag krijg je niet alleen een substantieel antwoord, maar ook inzicht in het proces. Vanzelfsprekend, zonder zelf meegetrokken te worden in het politieke spel, moet je altijd even onder het deksel kunnen kijken. Misschien stem je bij de verkiezingen dan anders, misschien niet.

Reinder Rustema
Stichting Petities.nl